

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПОТРЕБ КОРИСТУВАЧІВ БІБЛІОТЕК МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНУ

У Миколаївській області є приклади ефективного вирішення складних питань у бібліотечній справі, зокрема опікується бібліотечною сферою облдержадміністрація, ефективно працюють колегіальні органи – Міжвідомча рада з питань бібліотечної роботи, колегія управління культури і туризму облдержадміністрації, Об'єднана науково-методична рада обласних бібліотек, Рада директорів ЦБС.

Тут діють 508 публічних бібліотек сфери впливу Міністерства культури і туризму України: 3 обласні, 403 сільські, 61 міська, 22 центральні для дорослих, 19 центральних для дітей. Усі міські та сільські книгозбірні об'єднано в ЦБС. Стаціонарні бібліотеки знаходяться у 424 населених пунктах. Позастаціонарними формами бібліотечного обслуговування охоплено 256 сіл області.

У цих закладах працюють 1 019 бібліотечних фахівців, із них 71% має вищу спеціальну та базову спеціальну освіту, 41% бібліотекарів мають стаж роботи більше 20 років. Переважна кількість спеціалістів (86%) працюють на повну ставку.

З метою вдосконалення діяльності сільських бібліотек регіону, реалізації державної політики у сфері культури на селі, збереження та примноження культурного потенціалу області, створення умов для інформаційної підтримки освіти, професійної діяльності сільського населення розроблено обласну Програму «Сільська бібліотека» на 2010–2015 роки, що передбачає поетапну реалізацію поставлених завдань у кожному районі області з врахуванням збалансованих підходів до фінансування.

Для реалізації поставлених у програмі завдань Миколаївський регіон має потужну методичну базу: не одне десятиліття Рада директорів ЦБС забезпечує розвиток бібліотек відповідно до потреб суспільства на основі новітніх досягнень теорії і практики бібліотечної справи. Досить розповсюдженим є проведення виїзних засідань Ради, особливої значущості яким у 2008–2009 рр. надала участь фахівців НПБУ: завідувачки відділу наукового аналізу та розвитку бібліотечної справи І. Цуриної з виступом «Корпоративна культура: ефективна організація, якісне обслуговування» та ученого секретаря Н. Розколупи, яка висвітлила проблему «Посадові та робочі інструкції як документи, що визначають трудову функцію працівників».

Центральні бібліотеки ЦБС організовують участь провідних фахівців ОУНБ ім. О. Гмирьова у звітних зборах колективів ЦБС, навчальних семінарах-тренінгах з виступами, майстер-класами, практикумами тощо.

На базі тренінг-центру ОУНБ ім. О. Гмирьова за період 2001–2009 рр. проведено 15 семінарів-тренінгів для ряду категорій спеціалістів: для директорів ЦБС – «Інтернет-центр для читачів публічних бібліотек», «Web-сайт: десять кроків до успіху», для працівників відділів обслуговування – «Моделі розвитку сучасного інформаційного сервісу в бібліотеці», для

працівників відділів комплектування та обробки – «Розвиток інформаційно-документних ресурсів ЦБС на сучасному етапі», для працівників, які відповідають за впровадження новітніх технологій, – «Підвищення рівня комп'ютерної грамотності», «Використання бібліотеками програмного комплексу «ІРБІС», «Корпоративна каталогізація: участь ЦБС області».

Проведено обласний тренінг «Краєзнавча діяльність бібліотеки: традиції та інноваційний пошук» за участю завідувачів сільських бібліотек-філій 6 ЦБС області. Для працівників методичних відділів проведено семінари-тренінги «Методична діяльність бібліотеки сьогодні: напрями, функції, форми роботи» та «Методична діяльність: від теорії до практики».

Дієвий результат дають виїзні заходи на базі кращих бібліотек регіону – засідання Ради директорів, обласні семінари, тренінги, майстер-класи тощо. Крім того, фахівці області отримують від методичних центрів різноманітні інформаційні матеріали регламентуючого, методичного, рекомендаційного характеру. У 2009 р. уперше проведено виїзний семінар-тренінг на базі Жовтневої та Снігурівської ЦБС для працівників методичних відділів з метою «Методична діяльність: модельна бібліотека – веління часу» та виїзний семінар-тренінг для працівників ряду ЦРБ – «Інформаційні системи та технології в бібліотечних закладах» на базі Вознесенської ЦРБ.

У цілому кваліфікацію підвищили близько 400 співробітників центральних бібліотек та сільських філій, і серед них – майже всі категорії бібліотекарів.

Наразі постала потреба, по-перше, проведення моніторингу практичної реалізації рішень колегіальних органів управління, рекомендацій семінарів-тренінгів у ЦБС області, по-друге, визначення організаційних та практичних перспектив методичного керівництва бібліотеками області.

Одним із важливих напрямів методичної діяльності залишається удосконалення фахового рівня бібліотекарів через щорічні конкурси професійної майстерності. Для участі в конкурсі «Сільська бібліотека: сучасний погляд» (2007) подали матеріали 32 сільські бібліотеки-філії усіх районних ЦБС. У конкурсі «Творчий пошук: грані видавничої діяльності» (2008) взяли участь усі 19 районних ЦБС, було надано близько 270 видань за 4 видами: «Буклет (путівник) бібліотеки», «Методичне видання», «Бібліографічне видання», «Видання малої форми». У Регіональному конкурсі на краще методичне та бібліографічне видання публічних бібліотек Півдня України за 2008–2009 рр. у номінації «Моя мала Батьківщина» відзначено дипломами роботи таких ЦБС: Казанківської – «Щоб людям весело було: бібліографічний посібник, присвячений життю і творчості П. П. Глазового», Очаківської – «В потомках наше дело отзовется: памятники и памятные места Очаковщины» та Баштанської – «Я – ваш» до 85-річчя від дня народження письменника О. Сизоненка.

Т. Вірвока

У 2008 р. у всеукраїнському конкурсі «Бібліотека року» в числі 13 учасників було 5 бібліотек Миколаївського регіону: ОУНБ ім. О. Гмирьова, ЦБ ім. Ш. Кобера і В. Хоменка м. Миколаєва, Вознесенська ЦРБ, ЦБ ім. М. Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва (зайняла 2 місце) та Бармашівська сільська бібліотека Жовтневої ЦБС (посіла 3 місце).

У 2009 р. проведено обласний конкурс «Центральна районна бібліотека: сучасна модель, нові пріоритети», метою якого було стимулювання пошукової та інноваційної діяльності, що сприяє розвитку і модернізації бібліотечно-інформаційного обслуговування населення. Конкурс проводився серед районних ЦБС області за двома номінаціями.

У номінації «Кращий проект модельної бібліотеки» переможцями визнано Очаківську та Баштанську ЦРБ (центри краєзнавства), Березнегуватську ЦРБ (Центр популярної літератури). Критеріями для визначення переможців були: освоєння та застосування нових форм і методів обслуговування населення, прогресивних інформаційних технологій; новаторські рішення проблем комплектування бібліотечного фонду; інноваційний підхід до організації й оформлення інформаційного середовища; дослідницька, методична, видавнича, рекламна робота; розвиток економічної діяльності та ін.

У номінації «Кращий директор» відзначено директора Жовтневої ЦБС Т. Остафійчук. Основними критеріями оцінювання робіт, представлених на конкурс, стали: розроблення і впровадження авторських рішень та ідей; наявність творчих матеріалів; публікації у професійній пресі; громадська активність.

Важливою складовою методичної діяльності є відвідування фахівцями ОУНБ ім. О. Гмирьова ЦБС області з метою вдосконалення зворотного професійного зв'язку з бібліотеками. За останні роки кількість виїздів до ЦБС істотно збільшилась. У 2008 р. були виїзди до 12 ЦБС (30 бібліотек), у т. ч. 18 сільських бібліотек-філій, а у 2009 р. – до 22 ЦБС (60 бібліотек), у т. ч. 5 сільських бібліотек-філій. За підсумками виїздів розробляються рекомендації щодо усунення недоліків, терміни виконання та надання інформації за результатами роботи до обласної бібліотеки. Інформація щодо виконання рекомендацій у подальшому використовується при повторному виїзді та під час започаткованих співбесід із керівником ЦБС.

Для перевірки практичного втілення на місцях поставлених завдань ОУНБ ім. О. Гмирьова було заплановано та проведено суцільний моніторинг 22 ЦБС області. Його результати дозволили фахівцям обласної бібліотеки здійснити фактографічний аналіз стану визначення та створення модельних бібліотек в регіоні. Він включав дані щодо кількості бібліотек, режиму роботи для користувачів, проведених ремонтів, наявності комп'ютерної та оргтехніки тощо.

Продовженням цієї професійної акції стало проведення індивідуальних співбесід із керівниками всіх бібліотечних систем за результатами виконання рішень Ради директорів ЦБС.

Останні декілька років для бібліотек області були періодом активних змін і трансформацій. Так, районні та міські ЦБС, з метою забезпечення належного

рівня організаційно-правових основ та удосконалення виробничих процесів діяльності ЦБС:

- змінили режими роботи закладів;
- удосконалили плани бібліотечного обслуговування, основну документацію бібліотек (ЦБС);
- оновили штатні розписи та посадові інструкції;
- створили карти інформаційного обслуговування бібліотек регіону.

На виконання рішень І Форуму сільських бібліотекарів було:

- розроблено проекти переоснащення модельних сільських філій та бібліотек (ЦБС) області;
- створено при обласній бібліотечній асоціації ініціативну групу з числа директорів районних ЦБС тощо.

Для підтримання партнерських зв'язків, формування позитивного іміджу бібліотек:

- створено при них громадські активи;
- взято участь у регіональних етапах всеукраїнського соціологічного дослідження «Розподіл у регіонах книг, отриманих за Державною програмою розвитку та функціонування української мови на 2004–2010 роки»;

- проведено в ЦБС рекламну та соціальну акції.

В останні роки керівниками та персоналом ЦБС було здійснено серйозну роботу. Проте залишається ряд питань, які потребують додаткової професійної уваги, серед них – характерні для всіх бібліотек країни, що мають вирішуватися на державному рівні.

Також є низка проблем, пов'язаних із суто професійною діяльністю бібліотек, у першу чергу їхніх керівників. Розгляд цих питань буде покладено в основу подальших науково-методичних заходів, у т. ч. для вищої ланки керівників ЦБС.

З метою вивчення досвіду створення модельних бібліотек у 2009 р. ОУНБ ім. О. Гмирьова відвідали директори Вінницької та Кіровоградської ОУНБ, представник управління культури і туризму Кіровоградської облдержадміністрації.

Наступним кроком трансформації методичної діяльності бібліотек Миколаївщини стала ідея організації міжрегіональної Ради директорів ЦБС. Було проведено засідання за темою «Сучасна бібліотека: інноваційне бачення, трансформація діяльності», що стало першим подібним заходом в Україні. Авторитетності заходу надала участь заступника міністра культури і мистецтв та начальника управління установ культури, мистецтв і національної культури Міністерства культури і мистецтв Автономної Республіки Крим, заступника начальника управління Миколаївської облдержадміністрації, представників Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX).

Таким чином бібліотекарі Миколаївщини спрямовують діяльність своїх методичних центрів на запровадження сучасних інноваційних ідей, з тим, щоб їхні заклади відповідали зростаючим вимогам сьогодення, потребам користувачів. Важливим аспектом удосконалення методичної роботи є зваження на фактор особистості: прагнення бібліотечних працівників до удосконалення діяльності, оволодіння сучасними знаннями та навичками, а також сумлінний і творчий підхід до вирішення виробничих проблем.